

Střední Amerika pevninské státy

Guatemala

- Předkolumbovské období: Mayská civilizace, následně nadvláda Šp
- Indigo, kakao, banány (UFCO -> Banánová republika)
- Protesty proti plantážnickému systému – tvrdě potlačovány, nakonec převrat a 1.demokratické volby (1945)
- Snaha vymanit se z nadvlády USA – spolupráce se SSSR -> intervence USA do Guatemaly
- Neustálé střídání režimů -> extrémní vyhrocení uvnitř státu
- Ozbrojený konflikt: až do r. 1996 (36 let) – nejdéle trvající středoamerický konflikt, 200 000 mrtvých

Guatemala dnes

- Stále nerespektování lidských práv a svobod
- Kriminální podsvětí – únosy dívek, korupce, vraždy, drogy
- Sociální problémy: $\frac{3}{4}$ populace žije v chudobě a násilí, nerovnoprávnost indiánů, sociální struktura s většinou obyvatel na dně společenské pyramidy, městská kriminalita gangů mladistvých)
- I přes to: progresivní znaky vývoje společnosti

- <https://www.lonelyplanet.com/guatemala>
- <https://www.telegraph.co.uk/news/2018/10/19/migrant-caravan-masses-guatemala-mexico-border-awaiting-confrontation/>

Honduras

- Neustálé změny politických režimů
- Bez hlavní vývozní komodity -> zemědělství na úrovni pouhého přežívání
- UFCO – zakládání plantáží -> Honduras banánovou republikou
- Nepokoje -> intervence USA
- Střídání diktátorských režimů (prezident, převrat -> junta -> guerilla)
- I přes to – příliv přistěhovalců z El Salvadoru za pozemky a prací (60. léta) -> fotbalová válka (snaha o vypovězení přistěhovalců z El Salvadoru), zhoršení hosp. situace
- Střídání politických režimů a diktatur, stabilizace 1995

Honduras

- 1974: hurikán Fiji, zničení 90 % banánových plantáží
- 1998: hurikán Mitch, zničeno 60 % infrastruktury a 70 % zemědělského objemu výroby
- Od 2006: prezidentská republika
- Korupce, chudoba, koncentrace peněz v rukou politiků a vládních úředníků
- Mladí bez perspektivy -> kriminalita, městské gangy

- <https://www.lonelyplanet.com/video/introducing-honduras/v/vid/126>
- <https://www.youtube.com/watch?v=KbnhUrJ13po>

El Salvador

- Dlouho pod silným vlivem Guatemaly (snaha o anexi)
- 19.stol: hl. export kávy do USA -> silný vliv podnikatelské sféry na tamní situaci
- Půda, zisky z vývozu – v rukou rodinných klanů
- Do 60. let – střídání diktatur
- Extrémní hustota zalidnění, nedostatek půdy -> migrace do měst -> nedostatek prac. Míst -> migrace do sousedních zemí -> fotbalová válka
- Po návratu ilegálních vystěhovalců z Hondurasu -> zhoršení životní situace většiny obyvatel

El Salvador

- 70. léta: k moci pravice -> odbojové levicové guerilly
- Eskadry smrti – vraždy odbojářů i nevinných vesničanů -> porušování lidských práv
- Destabilizace politické a hospodářské situace -> všeobecná anarchie -> OV
- 1992: konec 12leté krvavé OV (75 000 obětí)
- OSN: kontrola dodržování

El Salvador dnes

- Snaha o stabilizaci demokratického systému
- Špatná hospodářská situace
- Nutnost politických, sociálních i hospodářských reforem
- Obrovské sociální rozdíly
- Nezaměstnanost, pouliční násilí, gangy
- Plán *Mano Dura* -> přeplnění věznic x nesnížení kriminality
- *Mano Amiga, Mano extendida* -> snaha o resocializaci zločinců + prevence

- <https://www.lonelyplanet.com/el-salvador>

Nikaragua

- Od počátku vláda několika bohatých rodin -> faktická moc místních klanů
- Snaha o změnu – v rozporu se zájmy USA (UFCO – vytvořila z Nikaragui banánovou rep.) -> intervence USA po 13 let, kontrola situace v zemi
- Povstání – formální odchod USA ze země
- 1937: k moci klan rodiny Somozů – monopol na trhu s dobyt看kem, korupce, obohacování se
- 1978 - 1979: OV

Nikaragua

- 1979: vítězství v junty Národní obnovy
 - Vyvlastnění klanu rodiny Somozů
 - Následná snaha vymanit se ze závislosti na USA -> navazování vztahů se SSSR a Kubou
 - Snaha o hospodářskou soběstačnost
 - utlačování domorodých indiánských obyvatel
- Odpor proti juntě -> další partyzánská hnutí
- OV v Nikaragui: destabilizace situace v celé Střední Americe -> angažovanost OSN
- 1987: prezidenti Kostariky, Hondurasu, El Salvadoru a Guatemaly podpis mírového plánu s cílem ukončit OV v Nikaragui a demobilizovat opozici

Nikaragua dnes

- Řešení hospod. problémů – pomoc USA (zpřístupnění nikaragujského zboží na jejich trh)
- Časté přírodní katastrofy -> ztěžování stabilizace situace v zemi (Mitch) -> mezinárodní pomoc – dnes však již vyčerpána
- Dnes:
 - nutnost kompetentního věrohodného vedení země (x malá zkušenost s demokratickými režimy)
 - Špatné sociální vyhlídky, zdevastovaná infrastruktura, otevřené násilí ve společnosti, nevíra v budoucnost demokracie (např. opětovné zvolení D. Ortegy)
 - Potenciál země: nepřelidněnost, kvalita půdy, geografická poloha, kontakty z posledních let

- https://zpravy.idnes.cz/nikaragua-daniel-ortega-prezident-profil-nepokoje-fwp-/zahranicni.aspx?c=A180725_161737_zahrani_cni_aha
- <https://www.lonelyplanet.com/video/introducing-nicaragua/v/vid/131>

Kostarika

- Pod španělskou nadvládou – pak klidné osamostatnění se
- Úrodná údolí, izolovanost -> prosazení se na trhu s kávou
- Orientace na VB – stabilita, prosperita
- Přitažlivost pro zahraniční investory -> kapitál do země
- Změna v 70. letech 19. stol: vstup UFCO na trh -> Kostarika banánovou republikou

Kostarika

- Stabilizovaná hospodářská a politická situace -> přijetí velmi moderních pracovních a sociálních zákonů -> opětovná stabilizace země a zlepšení ekonomiky
- Snaha o diverzifikaci ekonomiky – opětovné zvýšení produkce kávy (do té doby dominance banánů), industrializace země
- Zaměření se na situaci v Nikaragui – podepsání mírového plánu, iniciátorem prezident Kostariky (NC)

Kostarika dnes

- Pokračující investice zahraničních společností
- Stabilní ekonomický růst
- Nejnižší nezaměstnanost v oblasti (5-6 %)
- Hospodářský vývoj a politická stabilita – unikátní v regionu
- Bez rasových konfliktů (většina potomci evropských přistěhovalců)
- „*Středoamerické Švýcarsko*“ (relativní)



Panama

- Po osamostatnění – součást Kolumbie
- Strategická poloha -> zájmové území USA (stavba kanálu)
- 1903: vznik nezávislého státu Panama
- velký vliv USA:
 - právo intervence
 - poškozování ekonomiky země: právo dovážet do pásma bezcelně nástroje potřebné ke stavbě, ale také spotřební zboží a potraviny pro své zaměstnance
 - Vznikl ilegálního obchodu v důsledku levnějšího zboží v pásmu než v ostatním území státu
 - Bohatství v průplavovém pásmu bylo v nepoměru vedle chudoby a zaostalosti v jiných oblastech státu

Panama

- Panamský průplav: terčem velké kritiky x jediný pravidelný příjem do státní pokladny (+ pěstování banánů – UFCO)
- Nerovnoměrné vztahy s USA -> politické napětí
- Vyvrcholení: **Spor o vlajku (1964)**
přerušování diplomatických styků mezi Panamou a USA, masivní drancování a ozbrojené útoky na hranice pásma
- Vyhrcování situace až do r. 1989: USA a Panama ve válečném stavu
- O týden později: intervence amerických vojáků v oblasti Panamského průplavu, 5000 mrtvých

Panama dnes

- Kvůli invazi a bojkotu se nedařilo ekonomice, země se potýkala s vysokou nezaměstnaností, chudobou
- Do 90. let střídání politických režimů -> nemožnost ekonomického růstu země
- Zahraniční investoři – udržování aspoň minimální ekonomické úrovně
- 1999: Mireya Moscoso historicky 1. prezidentkou Panamy
- Snaha spravovat kanál stejně dobře jako Američané – od r. 2000 má kontrolu nad průplavem pouze Panamská vláda
- Růst vlivu asijských lodních společností
- Budoucnost závisí na zájmu investorů a politické i ekonomické situaci v regionu.
- dopad z civilních konfliktů v ostatních zemích regionu i tok peněz, drog i lidí přes oblast se bude projevovat v Panamě ve formě napětí

Belize

- Britský Honduras
- Vývoz trop. ovoce – ovládnání trhu BHFC
- Protesty vůči monopolu britské společnosti
- 1981: osamostatnění – členem Commonwealthu
- Snaha o diverzifikaci ekonomiky
- Klidnější vývoj než ve zbytku států Střední Ameriky